

กระดานข่าวงานวิจัยใช้ได้จริง :

พืชอาหาร พืชสมุนไพร

กลุ่มวิจัยพฤกษศาสตร์และพืชพันธุ์พืช
สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร
รายสัปดาห์ที่ ๑ ประจำเดือนมกราคม ๒๕๖๔

บinya

ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Mangifera caesia</i> Jack
วงศ์	ANACARDIACEAE
ชื่ออื่น	ลำไย ลำยา
ชื่อสามัญ	Wani, Kemang

บinyaเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูงถึง ๔๐ ม. เส้นผ่านศูนย์กลางลำต้นประมาณ ๑๐๐ ซม. ลำต้นเปลาตรง ไม่เป็นพูพอน เปลือกสีเทาหรือสีเทาแกมน้ำตาล แตกเป็นร่องยาว เนื้อไม้สีส้มถึงสีน้ำตาลอ่อน มีกลิ่นฉุน มีน้ำยางสีเหลืองเมื่อถูกอากาศเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลแกมสีแดงถึงสีดำ กิ่งมีรอยหลุดร่วงของใบจำนวนมาก

ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปใบหอกกว้าง รูปขอบขนานถึงรูปรี กว้าง ๔ - ๑๐ ซม. ยาว ๕ - ๔๐ ซม. ปลายแหลมถึงมน โคนสอบเรียวยาวเป็นครีบก้านใบ ขอบเรียบ แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง สีเขียวเข้มเป็นเงา เส้นแขนงใบข้างละ ๑๕ - ๓๐ เส้น ก้านใบยาว ๑ - ๔ ซม. ตายอดมีเกล็ดหุ้มจำนวนมาก

ดอกออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนง ออกตามปลายกิ่งหรือซอกใบบริเวณปลายกิ่ง ก้านช่อดอกสีแดง ดอกมีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยงสีเขียวแกมสีเทา เมื่อแก่เปลี่ยนเป็นสีชมพูอ่อน จำนวน ๕ กลีบ รูปใบหอกหรือรูปรีถึงรูปไข่ ยาวประมาณ ๓ มม. ด้านนอกมีขนสั้นนุ่ม กลีบดอกสีม่วงอ่อนแกมสีชมพู เมื่อแก่เปลี่ยนเป็นสีเหลืองแกมสีเขียว จำนวน ๕ กลีบ รูปแถบ กว้างประมาณ ๑.๕ มม. ยาวประมาณ ๘ มม. กลีบดอกมีขนสั้น ๑ เส้น จานฐานดอกรูปคล้ายนม ปลายมีก้าน ไม่มีปุ่มเล็ก เกสรเพศผู้ ๕ อัน สมบูรณ์ ๑ อัน เป็นหมัน ๔ อัน ทั้งหมดติดที่จานฐานดอก ก้านชูอับเรณูที่สมบูรณ์ยาว ๔ - ๑๐ มม. อับเรณูรูปไข่แกมรูปขอบขนาน รังไข่เหนือวงกลีบ รูปเกือบกลม ก้านยอดเกสรเพศเมียสีขาว ยาว ๑ - ๗ มม. ยอดเกสรเพศเมียขนาดเล็ก ผลแบบผลเมล็ดเดี่ยวแข็ง สีเขียวแกมน้ำตาลอ่อน รูปรีหรือรูปแปด กว้าง ๕ - ๑๐ ซม. ยาว ๑๐ - ๒๐ ซม. ผลอ่อนเนื้อสีขาว ผลสุกเนื้อสีเหลืองแกมสีแดง รสเปรี้ยว เมล็ดขนาดใหญ่และแข็ง มีเส้นใยสั้น

บinyaมีเขตการกระจายพันธุ์ในประเทศไทยทางภาคใต้ ในจังหวัดปัตตานี พบบริเวณป่าดิบ ออกดอกเดือนมกราคมถึงมีนาคม ผลแก่เดือนมีนาคมถึงมิถุนายน ในต่างประเทศพบที่ประเทศมาเลเซียและหมู่เกาะสุมาตรา

การใช้ประโยชน์ : ใบอ่อนของบinyaสามารถนำมารับประทานเป็นผักสดได้ ส่วนผลอ่อนนำมาปรุงเป็นน้ำพริกแกง หรือ ดองเกลือ ในประเทศมาเลเซียนิยมนำผลสุกมาทำเครื่องดื่ม

ที่มาของข้อมูล :

นางสาว ปาจริย์ อินทะชุบ

นักวิชาการเกษตรชำนาญการ